

«НАГАЛЬНОЮ ПОТРЕБОЮ Є ПІДВИЩЕННЯ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ВІТЧИЗНЯНИХ УЧЕНИХ ЗА ЯКІСТЬ НАУКОВОГО МАТЕРІАЛУ», - АНАТОЛІЙ ШЕВЧЕНКО

Під час круглого столу «Перерозподіл соціального простору між державою та громадянським суспільством: виклики та загрози», що відбувся 24 квітня 2019 року у Київському регіональному центрі Національної академії правових наук України за участі науковців НАПрН, Інституту держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, представників державних установ і громадських організацій, закладів вищої освіти, ми зустрілися на інтерв'ю з цікавою особистістю і поговорили про проблеми юридичної науки.

? ЗНАЄМО, ЩО ВИ -
КАНДИДАТ ІСТОРИЧНИХ НАУК
І ДОКТОР ЮРИДИЧНИХ НАУК.
ТО ХТО ВИ - ІСТОРИК
ЧИ ЮРИСТ?

Щоб відповісти на це запитання, слід повернутися у далекий 1979 рік. Тоді після закінчення середньої школи до 1995 року я працював учителем музики. Захопився історією, і виникло бажання професійно викладати цей предмет дітям. Тому впевнено торував історичний факультет Донецького державного університету. Хоча був великий конкурс, я вступив і навчався за спеціальністю «історик, викладач історії і суспільствознавства».

Так сталося на життєвому шляху, що з 1995 року розпочав службу в органах внутрішніх справ МВС України. Пройшов шлях від лейтенанта до полковника міліції. За час

своєї роботи в органах внутрішніх справ МВС України працював на різних посадах. Але весь час паралельно займався науковою діяльністю (адже тоді був аспірантом Донецького державного університету історичного факультету).

У 1998 році захистив дисертацію у вже рідному Донецькому державному університеті та здобув науковий ступінь кандидата історичних наук. А у 2001 році отримав вчене звання доцента кафедри загальноправових дисциплін. Результатом прагнення підвищити свій професійний рівень стала докторська дисертація з проблем історії і діяльності органів внутрішніх справ України.

Другу освіту здобував уже юридичну у Таганрозькому державному радіотехнічному університеті в 2004 році. А у 2007 році захистив дисертацію на здобуття

наукового ступеня доктора юридичних наук. Того ж року отримав вчене звання професора кафедри конституційного та міжнародного права Донецького юридичного інституту Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка.

На початку 2000-х став членом новоствореної тоді Асоціації істориків права. Тому з впевненістю можу дати таку відповідь на Ваше запитання: я вважаю себе істориком права!

? ВИ МАЄТЕ БАГАТО
ДЕРЖАВНИХ НАГОРОД.
ЯКОЮ ВІДЗНАКОЮ
ПИШАЄТЕСЯ НАЙБІЛЬШЕ?

Вважаю, що кожна нагорода має бути заслужена. Якщо я їх маю, отже, зробив щось корисне. Наприклад, я пишаюсь підготовкою наукових кадрів: зокрема,

Знайомтесь:

доктор юридичних наук, професор, заслужений юрист України, завідувач кафедри теорії, історії права і держави та конституційного права Національного університету державної фіскальної служби України – Анатолій Євгенійович Шевченко.

19 кандидатів і один доктор усіх без винятку юридичних наук – моя особиста заслуга. В цьому році ми плануємо захист ще двох дисертацій – докторської і кандидатської, які також присвячені проблемам історії права.

Якою нагородою я пишаюсь найбільше – визначити складно. Мої знання, вміння, роботу оцінювали на різних державних рівнях: під час служби в органах Міністерства внутрішніх справ – керівництво МВС; на рівні держави – Президент України, Верховна Рада України, що стосується наукової сфери – Міністерство ос-

віти і науки України. Тому кожна нагорода – це частинка мене, мого життя і моєї професії!

ВИ МАЄТЕ ПОТУЖНИЙ ЖИТТЄВИЙ, НАУКОВИЙ, ПРОФЕСІЙНИЙ ДОСВІД. ЯК ВИ ВВАЖАЄТЕ, ЯКІ НОВІ НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕНЬ МАЮТЬ РОЗШИРИТИ МЕЖІ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ, ЩОБ ПРОФЕСІЙНІСТЬ ЮРИДИЧНИХ КАДРІВ НЕ ВИКЛИКАЛА СУМНІВІВ?

Умови розвитку постнекласичної науки на початку XXI ст. актуалізують сьогодні необхідність

проведення міждисциплінарних й інтегративних досліджень. Тому на часі нагальна потреба – поєднання досліджень в юридичній сфері з тими, які проводяться в різних соціальних і гуманітарних науках.

Таким чином, можливою є акумуляція ученими-правознавцями предметних знань, отриманих в рамках неправових наук, що дозволяє розширити «горизонти» пізнання правової реальності. Зокрема, вважаю:

по-перше, потребують подальших розробок теоретико-методологічні засади юридичних наук. Це стосується як теоретико-історичного і філософсько-правового блоку юриспруденції, так і галузевих, міжгалузевих і прикладних правових наукових дисциплін. З цим пов'язане уточнення предметів і об'єктів наук, мети, завдань і методології наукових досліджень. Відповідно, доцільним є внесення змін і доповнень до наказу МОН України від 28.12.2018 року № 1477 «Про затвердження примірного переліку та опису предметних напрямів досліджень в межах спеціальності 081 – «Право» у частині більш детального окреслення змісту формули спеціальності і предметних напрямів досліджень».

По-друге, нагальною потребою є підвищення соціальної відповідальності вітчизняних учених за якість наукового матеріалу. У першу чергу, йдеться про здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії і доктора наук. Адже часто-густо у рукописах дисертацій і авторефератах можна помітити, що дослідження є «комплексним і системним»; проте іноді забувається, що наукові розвідки мають бути дійсно самостійно виконані дисертантами і об'єктивно відображати реальну дійсність.

По-третє, останнім часом над вітчизняною наукою (у тому числі – і юридичною) проводяться різного роду «експерименти»,

пов'язані із зміною порядку захисту дисертацій, посиленням формальних вимог до захисту та інше. Очевидно, що реформи мають відбуватися поступово із врахуванням сучасних реалій в Україні, адаптуватись протягом певного періоду часу, а не вводиться миттєво, без врахування їх наслідків, які, на жаль, можуть призвести до втрати вітчизняного наукового юридичного потенціалу. Йдеться, наприклад, про проект наказу МОН України «Про затвердження змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 17 жовтня 2012 року № 1112», опублікований для громадського обговорення 27.04.2018 року, який, втім, не от-

ривав схвалення наукового співтовариства в Україні і був оцінений критично (як приклад, можна навести лист на ім'я Міністру освіти і науки України Гриневич Л. М. від громадської організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»).

? АНАТОЛІЮ ЄВГЕНІЙОВИЧУ, ЯКІ ЩЕ ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ВИ Б ВИЗНАЧИЛИ НА СЬОГОДНІ?

На мою думку, сьогодні також існують й інші проблеми юридичної науки. Наприклад:

– потреба у розробці сучасних методик вимірювання критеріїв ефективності юридичної науки;

– доцільність використання наукового інструментарію філософії, антропології, психології та соціології в процесі дослідження державно-правових явищ;

– необхідність дослідження генезису права в контексті його власної історії, правової еволюції, співвідношення права і культури, права і релігії, права і національних традицій тощо;

– звільнення юридичної науки від етатизму та зосередження уваги на пізнанні особливостей права як самостійної соціокультурної цінності;

– дослідження питань місця та ролі людини у процесі формування та функціонування права;

– модернізація загальнотеоретичної юриспруденції як цілісної та внутрішньо несуперечливої системи знань з урахуванням ціннісних характеристик природного права;

– дослідження стримуючої та контролюючої функції права щодо здійснення державної влади;

– вирішення проблеми технологізації юриспруденції, коли право сприймається як етично нейтральне явище суспільного життя, що відкриває шлях до правопорушень та зловживання владою.

? ЧИ МАЄТЕ ВИ ХОБІ? ЯКІ ЗАХОПЛЕННЯ МАЄ ІСТОРИК ПРАВА, ПОЛКОВНИК ОРГАНІВ ВНУТРІШНІХ СПРАВ МВС УКРАЇНИ У ВІДСТАВЦІ?

Пам'ятаєте, я розповідав, що у юні роки займався музикою, закінчив музичне училище (за спеціальністю – народні інструменти), навіть викладав цей предмет у школі? Ця пристрасть не згасла з роками. Я й досі дуже люблю грати на музичних інструментах (фортепіано, баян, гітара). Чому? Тому що для мене це відпочинок для серця і для душі, і я вільний час присвячую музиці. ■